

Pravda aneb zrcadlo Věčnosti

Vítej, příteli. Směle přistup, není se čeho bát. Máme dnes před sebou dlouhou a strastiplnou cestu, zkrátme proto vysvětlování na nezbytné minimum. Naším úkolem je zabývat se otázkou, zdali *má pravdu ten, kdo má nejvíce lajků*. Vydáme se tedy stezkou, vinoucí se z dávné minulosti a přidáme i něco z vlastních poznatků, abychom se pokusili naplnit naděje všech našich tazatelů. Nemeškej tedy, příteli, a zaujmi místo po mé pravici.

Už od časů Adamových sužuje lidský druh strašlivá touha. Tato žízeň, podlá jako muka Tantalova, však nemůže být ukojena. Co hůře: čím bližší se pramen vody zdá, tím hlubší je člověčí utrpení. Tato zkáza, ač změněna, přetrvala do dnešních dní. Někteří jí říkají Skutečnost, jiní ji přezdívali Krása, další uspokojí prostý název Pravda. Jak je možné, že tento ideál přečkal tisíce říší a lidé po něm natahují ruce i dnes, kdy se Pohodlí a Bezpečí staly bohy bez tváře, zato však se svůdnými dary? Proč je mezi námi Pravda stále silná, ve věku, kdy výhodné spolko morální, kdy zisk stál čest, kdy jistota vrhla svobodu z útesu? Kdo hledá odpovědi, dozajista bude odměněn douškem ambrosie a alespoň kouskem jablka edenského. Dejme se do práce, příteli, a sklidíme svou setbu otázek.

Proč? Ach, to slastné slovo. Jak však postupujeme stezkou života, opouští naše rty čím dál méně často. Je přirozeným zvykem a ctností dětí připomínat nám toto provinění nejméně pětkrát za den. Z malých uličníků se však časem stávají uličníci velcí a „Proč“ je nahrazováno otázkami typu: „Jak?“ „Kolik?“ „Kdy?“ „Kam?“ „Odkud?“ a podobně. Pravdu však skrývá jedině „Proč?“ a znovu tak sráží na kolena zkušené, zahanbené nevinnými. Cesta k Pravdě, příteli, však není pouze jedna, jak by se mohlo z tohoto popisu zdát. Nech myslitele minulosti, ctěné předky našeho pátrání, aby ti byli světlem na stezce poznání.

Začněme sbírkou úžasných objevů v této oblasti, sjednocených pod názvem *konsenzuální teorie*. Ne náhodou je právě tento soubor první zastávkou naší cesty. Na ústřední otázku *Má pravdu ten, kdo má nejvíce lajků?* má totiž zcela jednoduchou odpověď: ANO.

To platí samozřejmě pouze v tom případě, kdy předpokládáme, že „lajk“ je skutečným vyjádřením jedincova pohledu na problematiku pravdivosti té či oné věci. Konsenzuální teorie totiž pokládají za pravou právě tu informaci, na jejíž správnosti se shodne většina určité skupiny, ať už vědecké komise či obecné veřejnosti. Pravda je ve své podstatě shoda informace a reality, skutečností se tedy opravdu stává názor strany s nejvíce „lajky“.

Druhým případem je samozřejmě možnost, kdy jsou lajky jakožto cenný prostředek využívány různými jednotlivci či skupinami, aby posílili svou pozici v rámci různých sporů nebo dokonce voleb a zároveň aby svou „silou mas“ umlčeli jakoukoli případnou kritiku nebo konkurenci. Podvodné praktiky dnešního světa a manipulace veřejného mínění za pomoci masových médií by si zasloužily vlastní text. Z hlediska našeho pátrání je však toto východisko slepou uličkou, do které není radno se vydávat.

I pokud však uznáváme tvrzení lajk=upřímné vyjádření názoru (což je ostatně jediný směr zkoumání, jež nepostrádá smysl) jsem stále nucen s konsenzuální skupinou myšlenek důrazně nesouhlasit, milý příteli. Objektivní Pravda existuje, nespoutána jakýmikoli lidskými příkazy či zákony. Každý z nás ji může v dané chvíli držet, ověřit si tuto skutečnost však nedokáže ani ti nejbystřejší z nás. Pravdu ale NELZE svěřit pouhé většině, která vše odlišné odhazuje do kouta jako hadrovou panenku. Pravdu můžeme hledat se stejným štěstím v duši jednotlivce jako ve svědomích miliard. Pravda nenáleží nikomu než sobě a sama je odrazem skutečnosti, snaží se zachytit její podobu, hledaje odpovědi v zrcadle vlastní bezradnosti. Z těchto důvodů se potichu vytraťme z území křičících davů a vševědoucích Většin. Naše další zastávka bude, troufám si říci, v mnohém zajímavější.

Teorie korespondenční zahrnují něco z toho, co jsme si již stanovili: pravda je dítětem našich poznatků o určitých předmětech a těchto subjektů samotných. Ani zde však svou múzu nenalezneme: pravdivé totiž mohou být podle těchto domněnek pouze naše slova a věty z nich stvořené. Limitují se tak na Pravdu, kterou vnímáme my sami a my sami ji také předáváme ostatním. Přestože tak činíme s nejlepšími úmysly, tato pravda je slabá a churavá, neboť se opírá o tak chatrné základy, jakými jsou lidské smysly a myšlení. Má ale z tohoto pohledu pravdu člověk s nejméně lajkami? Ano, stejně jako každý jiný člověk, který svou verzi pravdy káže a upřímně v ní věří. Je však existence jeho pravdy *podmíněna* počtem „přivrženců“? Rozhodně NE.

Slzavé údolí vět a nejistot nechme prozatím za sebou, příteli. Ani zde nenalezneme nejryzejší skvost vědění a zodpovězených otázek. Za horizontem leží třetí a poslední císařství poznatků, poskládané z říší bádání dávných myslitelů.

Koherenční teorie v sobě sdružují asi nejzvláštnější pohledy na pravdu. Naše tvrzení zde nesmí být v rozporu s jinými tvrzeními, která o objektu zkoumání obecně platí. To jest vše. Dokud tím pádem jediný tvor neodlepil zrak od země, může se nebe stát sytě zeleným či zcela bílým, stačí jen tušit existenci „něčeho“ nad naší hlavou. Pokusme se tedy odpovědět pomocí těchto vědomostí na otázku „lajků“ a pravdy. Pravdu skutečně může náš pomyslný lajkový magnát mít, nezakládá se však na této veledůležité surovině, nýbrž na absenci protichůdného tvrzení. Dávají tak podle těchto teorií lajky člověku moc nad pravdou? NIKOLI.

Konec té části cesty, již pro nás vydláždili jiní, leží teď před námi. Od tohoto místa se musíme sami stát architekty vlastní budoucnosti. Kámen za kamenem, postavme si vlastní pohled na problém opěvovaného zrcadla Věčnosti a zlořečených lajků. Proderme se trnitou krajinou, zažeňme duchy nejistoty. Pokud je stále ve tvých silách pokračovat, příteli, věz, že za horizontem leží naše vlastní Pravda.

Nejprve je třeba vrátit se k otázkám „co jest pravda? a proč by jí někdo chtěl mít?“ Stanovme si tedy znovu pravdu jako dokonalou souhru tvrzení a skutečnosti. Jak prosté. Problematiku jejího vlastnictví však bohužel do jedné věty nevmáčkne ani společnými silami, drahý příteli. Je přirozenou vlastností lidského druhu chtít *dobré* věci. Dobrou pračku,

televizi, dům či automobil. Má však pravda skutečně takovou hodnotu, jakou jí často připisujeme? Stojí za to držet ji ve svém objetí? Je pravda *dobrá*?

Jistě budeš souhlasit, příteli, že dobrou se věc stává ve chvíli, kdy začne přinášet lidem užitek *nějakého* druhu, ať už mravní, materiální či jiný. Čistá pravda přináší tyto výhody málokdy. Její užitečnost totiž drží zpátky jeden zásadní problém: jakožto křišťálové zrcadlo reality je svázána s lidmi, těmi tak často zkaženými stvořeními, která si nepřejí vidět své dlouhé rypáky a křivé, bezzubé úsměvy, známky vlastní krutosti a ubohosti. Místo toho hledají ušlechtilé obličejové s důkazy ctností a laskavosti, jež jim však pravda ze své podstaty nemůže dát. Obrací se tedy jinam, hájí své činy sami před sebou, nebo hůř: vkládají své naděje (jakož i lajky) ve falešné vůdce, kteří slibují pokřivit zrcadlo pravdy a změnit skutečnost jako takovou. O to vlastně všem lajkovým magnátům jde. Jako pasáci, řídící svůj ovčí sbor, hledají, jak by pokřivili pravdu ve svůj prospěch. K tomu se jim, příteli, pravda hodí, v tom je pro ně *dobrá* a užitečná

Pravda však odráží vše co jest, včetně smyšlenek a sebeklamu, proto je lež v nitru člověka cítit jako těžké břemeno a nepřírozená námaha. Zrcadlu Věčnosti nelze uniknout žádnými úskoky. Je také nedotknutelné, jeho povrch nelze ani poškrábat, natož prolomit, ať už se o to pokouší sebemocnější vůdce. Pravda není přirozeně dobrá ani špatná, ošklivá ani krásná. Je taková, jakou ji činíme my. Pakliže již nadále nesvedeme do zrcadla Věčnosti pohlédnout, pokud nás děsí vlastní odraz, pak není nic snazšího, než změnit své způsoby, vyměnit své hodnoty a opustit své vůdce. Učiníme tím pravdu jak dobrou, tak i správnou a nebudeme již zatíženi neustálým úsilím vyvarovat se pohledu na ni.

Odpovězme tedy, příteli, konečně na otázku, jež nám byla položena. Byla to dlouhá cesta, skrze křičící davy, kolem sebejistých kazatelů a přes území nesčetných rovnoběžek tvrzení. S pomocí myslitelů minulosti a kusem vlastní práce jsme se však dopracovali až na samý konec této větve poznání. Pravdu nelze ovlivnit, ať už své názory na internetu či jinde říkáme z upřímného přesvědčení nebo za účelem zisku. Naším úkolem není slepě tleskat lidem, kteří mají největší podporu veřejnosti. Ba naopak: tito „vůdci“ si zaslouží zvláštní pozornost při našem denním boji s informačním přílivem. Stejně důležité jako dbát na pokusy ohýbat pravdu, je však sami nezavírat svá tvrzení do bubliny složené pouze z přátel a lidí, smýšlejících stejně jako my. **Musíme** prorazit ven a své spektrum co možná nejvíce rozšířit. Pamatuj, příteli: *Není třeba souhlasit, je však nutné rozumět.*

Doslov

Děkuji Vám, vážený čtenáři, že jste se dostal skrze osidla pravdy až na konec. Nazval bych Vás ještě naposledy přítelem, avšak tuším, že tuto možnost jsem možná vyzněním svého textu ztratil. Přesto mi však bylo ctí přednést svůj názor na problematiku pravdy a lajků a svěřit něco z toho, co mi leží na srdci, bělostným stránkám papíru, přijímajícím jak génie tak hlupáky. Pokud Vám, ctěný čtenáři, něco z mého textu zůstane v mysli, rád bych, aby to byla právě jeho poslední věta. Skláním se před Vaší trpělivostí.

J.J.

Zhotovil: Jan Jirouš

Střední škola knižní kultury, o. p. s.

Narozen: 24. 7. 1998